

Nr 67.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att försälja viss fast egendom; given Stockholms slott den 28 januari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 januari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet:

I skrivelse den 17 december 1935 hemställde 1935 års Blekingeutredning, att för beredande av ökade försörjningsmöjligheter åt befolkningen inom Blekinge län Kungl. Maj:t måtte lämna statens jordnämnd bemyndigande att i sin regi utföra ett torrlägnings- och kolonisationsföretag, avseende reglering av Lyckebyån i Blekinge och Kalmar län beträffande sträckan Fursjön—Bockabosjön i norr och Bånga damm omkring 800 meter nedanför Kroksmåla i söder.

I en till 1936 års riksdag avlåten proposition, nr 265, angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. framhöll chefen för socialdepartementet, efter samråd med dåvarande chefen för jordbruksdepartemen-

tet, att, därest de fortsatta övervägandena skulle bekräfta, att de förutsättningar, från vilka Blekingeutredningen utgått, vore för handen, skäl föreläge för staten att, i den ordning förslaget avsåge, medverka vid företagens genomförande.

Sedan riksdagen i skrivelse den 19 juni 1936, nr 355, anmält, att förenämnda uttalanden icke föranledde någon erinran från riksdagens sida, samt statens jordnämnd föreslagit, att i stället för jordnämnden måtte för ändamålet tillsättas ett särskilt lokalt betonat verkställighetsorgan, tillkallade chefen för jordbruksdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1936 sistnämnda dag såsom sakkunniga för vidtagande av förberedande åtgärder i syfte att ifrågavarande företag skulle kunna komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med de av 1935 års Blekingeutredning i skrivelsen den 17 december 1935 angivna riktlinjer landshövdingen S. A. E. Hagströmer, tillika ordförande, godsägaren N. G. Ehrenberg å Vedeby, f. d. landssekreteraren J. Fröberg samt jordbruks- och egnahemskonsulenten L. G. E. Larsson. Enligt sagda bemyndigande skulle det åligga de sakkunniga att snarast möjligt för godkännande underställa chefen för jordbruksdepartementet plan för det förberedande arbetets bedrivande.

Till fullgörande av detta uppdrag inkommo de sakkunniga, vilka antagit benämningen *Lyckebyå-utredningen*, med en den 23 april 1937 dagtecknad skrivelse i ämnet, innefattande plan som nyss nämnts. Ur denna plan må här anföras följande.

Det företag, som utredningen avsåge, innefattande två särskilda var för sig synnerligen omfattande företag nämligen dels torrläggning av vissa områden kring Lyckebyån och dels kolonisation av de genom torrläggningen utvunna jämte vissa inköpta områden.

Torrlägningsföretaget sträckte sig i söder från den s. k. Bånga damm inom Mästaremåla by i Rödeby socken norrut till de norr om Bockabosjön belägna markerna invid landsvägen mellan Norrgölen och Kyrksjön vid Udden i Vissefjärda socken. Avståndet mellan dessa båda punkter vore 18 kilometer. Denna sträcka genomlöptes av Lyckebyån från Fursjön inom Sillhövda socken, vidare genom Bockabosjön på gränsen mellan Blekinge och Kalmar län, varefter ån utgjorde länsgräns å en sträcka av omkring 6 kilometer till Flakesjön. Från denna sjö ledde ån vidare genom Södersjön och Hallasjön till det 2.5 kilometer längre ned belägna fallet Bånga damm, som låge 29 kilometer från åns utlopp i Östersjön vid Lyckeby. De sankmarker, som vore avsedda att utdikas, sträckte sig å ömse sidor från ån och de nämnda sjöarna. Bredden växlade från något hundratal meter till 5 å 6 kilometer. Arealen av de vattenskadade marker, som genom företaget skulle bli helt torrlagda och odlingsbara, uppginge till 1,643.62 hektar, vartill komme 438.10 hektar landvinningar från sjöarna och gölarna, eller sålunda tillhoppa 2,081.72 hektar.

Staten borde av jordägare, som genom torrläggningen skulle erhålla så stora områden torrlagda, att dessas tillgodogörande kunde antagas komma att överstiga vederbörande jordägarers finansiella förmåga, före företagens genomförande i avsevärd omfattning inköpa deras överflödsjord. Detta borde ske dels för att möjliggöra eller i allt fall underlätta för nyssnämnda delägare att finansiera nyodlingen på de av dem behållna markerna och den därav föranledda nybyggnadsverksamheten och dels för att staten skulle bli

i tillfälle att i sin hand taga den direkta ledningen av den av torrläggningen möjliggjorda nykolonisationen och nödig garanti alltså vinnas för att denna bleve genomförd på ett fullt rationellt sätt. Att en dylik effektiv ledning från statens sida av kolonisationsverksamheten komme till stånd vore av den vikt, att en uttrycklig förutsättning för att staten skulle på ett genomgripande sätt engagera sig i torrlägningsföretaget vore, att inköp från statens sida av nämnda överflödsjord jämte erforderlig skogsmark för skäligt pris komme till stånd i sådan omfattning, att en betryggande ledning från statens sida av kolonisationsverksamheten bleve säkerställd. De inköp, som borde ske, avsåge omkring 476.7 hektar mader och liknande mark, omkring 127.5 hektar sjöbotten och omkring 340.0 hektar annan mark, huvudsakligen skogsmark eller i allt fall till skogsodling lämplig mark.

Enligt uppgjorda förslag rörande blivande nybildningar av fastigheter skulle deras antal utgöra 34, vilka skulle bildas av områden från 72 stamfastigheter. Största storleken på nybildad fastighet skulle bli 52.8 hektar, därav 18.2 hektar odlingsbar jord, minsta storleken 15.6 hektar, därav 10.3 hektar odlingsbar jord, och medelsiffran 27.8 hektar, därav odlingsbar jord 13.3 hektar. Högsta areal odlingsbar jord, som någon av de nybildade fastigheterna komme att omfatta, belöpte sig till 19.3 hektar och den minsta sådan areal till 8.8 hektar. Samtliga lotter skulle utläggas med en areal, som ansetts lämplig för sådant småbruk, där lejd arbetskraft i regel icke skulle erfordras och egna dragare skulle kunna framfödas för jordens skötsel.

Beträffande kolonisationsarbetets vidare bedrivande och fullföljande funnes två alternativa linjer. Antingen kunde staten gå in för att själv förse de nybildade fastigheterna med erforderliga åbyggnader etc. och först efter det att så skett utarrendera eller försälja fastigheterna, eller också kunde man välja den linjen, att staten utarrenderade eller försälde fastigheterna på ett tidigt stadium och läte arrendatorerna eller ägarna själva — ehuru under statens ledning — bebygga och i övrigt iståndsätta fastigheterna. I ena som i andra fallet fordrades givetvis, att staten på ett eller annat sätt underlättade finansieringen, i förra fallet av eventuellt inköp och i det senare för bestridande av kostnaden för byggnaders uppförande m. m. Ett dylikt bispringande från statens sida borde kunna ske genom beviljande av egnahemsån, där så läte sig göra, men eljest genom lån på liknande villkor från därför särskilt anslagna medel. Utredningen ansåge närmast, att den sist angivna linjen vore att föredraga.

I anslutning till den framlagda planen hemställde utredningen, bland annat, att densamma måtte dels erhålla i uppdrag att vidtaga erforderliga åtgärder för att det planerade företaget måtte komma till stånd och dels bemyndigas att inköpa erforderliga fastigheter för planens genomförande.

Genom beslut den 30 april 1937 uppdrog Kungl. Maj:t åt utredningen att å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar vidtaga erforderliga åtgärder för att omförmälda företag, vilket benämndes vattenavledningsföretaget Lyckebyån mellan Bånga damm och Fursjön, skulle under statens medverkan komma till stånd i huvudsak på det sätt och i den ordning, som av utredningen föreslagits i dess förenämnda skrivelse den 23 april 1937. Tillika bemyndigades utredningen, bland annat, att — inom ramen för vad i sistberörda skrivelse föreslagits — för Kungl. Maj:ts och kronans räkning inköpa fast egendom i den omfattning, utredningen funne erforderlig för ett

ändamålsenligt genomförande av nyssnämnda vattenavledningsföretag samt den därmed sammanhängande kolonisationen, ävensom för sådant syfte ombesörja och underteckna vederbörliga köpehandlingar samt därå söka lagfart.

I skrivelse den 13 oktober 1937 har *utredningen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka bemyndigande *dels* för utredningen att få försälja sådana delar av de av utredningen för kronans räkning inköpta markområden, som utredningen funne lämpligt att avyttra i och för ernående av fördelaktigast möjliga utformning av kolonisationen i sammanhang med berörda vattenavledningsföretag, *dels ock* för Kungl. Maj:t att genom utredningen få verkställa all den försäljning, som kunde bliva en följd av kolonisationsplanens slutliga genomförande.

I skrivelsen har utredningen i huvudsak anfördt:

På grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1937 hade utredningen träffat avtal med åtskilliga fastighetsägare inom det område, vattenavledningsföretaget berörde, eller Rödeby, Augerums och Sillhövda socknar i Blekinge län samt Vissefjärda och Gullabo socknar i Kalmar län, om förvärf för kronans räkning av vissa markområden, erforderliga för genomförande av den planerade kolonisationen. Emellertid hade det därvid visat sig, att i några fall vederbörande markägare icke vore villiga att till Kungl. Maj:t och kronan försälja viss för kolonisationsplanens genomförande erforderlig mark under annan förutsättning än att säljaren erhöle kompensation i mark på annat håll. I andra fall kunde det förekomma, att en del av en inköpt fastighet lämpligen borde förenas med en utom den egentliga kolonisationsplanen stående fastighet för att göra denna mera fullständig. För genomförande av dylika regleringsåtgärder, vilka bleve av jämförelsevis ringa omfattning, erfordrades emellertid möjlighet för Lyckebyåutredningen att icke blott förvärva för sådan kompensations lämnande erforderlig mark utan även avyttra vissa delar av de för Kungl. Maj:ts och kronans räkning inköpta områdena.

På sätt utredningen i sin skrivelse av den 23 april 1937 redan antytt och erfarenheten även bekräftat kunde det vidare för kolonisationsplanens genomförande ibland befinnas lämpligt att, i stället för att från en fastighet inköpa endast visst område, förvärva hela fastigheten. Det borde då vara Lyckebyåutredningen obetaget att åter försälja sådan del av dylik fastighet, som ej erfordrades för den planerade nybildningen av jordbruk eller för sådant lämnande av kompensation eller sådant utökande av ofullständigt jordbruk som nyss nämnts.

Under åberopande av vad sålunda anförts anhölle utredningen om bemyndigande att få försälja sådana delar av de utav utredningen för kronans räkning inköpta markområdena, som utredningen kunde finna lämpligt att avyttra i och för ernående av fördelaktigast möjliga utformning av kolonisationen i sammanhang med ifrågavarande vattenavledningsföretag, ävensom att å kronans vägnar uppbära och kvittera vid sådana försäljningar betingade köpeskillingar.

Ett bemyndigande sådant som det nämnda torde emellertid knappast kunna lämnas Lyckebyåutredningen utan att riksdagen på ett eller annat sätt därtill lämnade sitt samtycke. Detta förhållande jämte den omständigheten att i den uppgjorda planen inginge, att de nybildade kolonaten skulle förr eller senare av Kungl. Maj:t och kronan försäljas, gäve utredningen anledning ifrågasätta, huruvida ej det lämpligaste vore att Kungl. Maj:t redan

samtidigt som nyssnämnda bemyndigande utverkades hos riksdagen begärde även bemyndigande för sig att genom Lyckebyåutredningen verkställa all den försäljning av fastighet, som kunde bli en följd av kolonisationsplanens slutliga genomförande.

Över utredningens nu ifrågavarande framställning hava *yttranden* avgivits av statens egnahemsstyrelse den 29 oktober 1937, av lantbruksstyrelsen den 2 november 1937 och av statskontoret den 26 i samma månad.

Lantbruksstyrelsen har för sin del icke haft något att erinra mot bifall till framställningen. *Egnahemsstyrelsen* har med instämmande av *statskontoret* tillstyrkt, att bemyndigande lämnades utredningen att försälja sådana delar av för kronans räkning inköpta markområden, som utredningen funne lämpligt avyttra för ernående av fördelaktig utformning av ifrågavarande kolonisationsföretag. Beträffande det av utredningen ifrågasatta bemyndigandet att verkställa all den försäljning av fastigheter, som kunde bli en följd av kolonisationsplanens slutliga genomförande, hava egnahemsstyrelsen och statskontoret ansett, att därmed borde anstå till dess utredningen vore i tillfälle att framlägga förslag om kolonisationens närmare ordnande i skilda hänseenden jämte redogörelser för de riktlinjer utredningen ansåge böra följas vid koloniatens slutliga försäljning.

För genomförande av det igångsatta företaget torde vara erforderligt att inhämta riksdagens samtycke till att försäljning må ske dels av mark, som förvärvats av Lyckebyåutredningen och som icke lämpar sig för kolonisationsverksamheten, dels ock av fastigheter, som bildats för denna verksamhets fullföljande. Bemyndigandet torde böra innebära, att Kungl. Maj:t lämnas rätt att besluta om dylika försäljningar. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva Kungl. Maj:t rätt att i nu avsedda fall besluta om försäljning av mark, som inköpts av Lyckebyåutredningen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Sandström.

